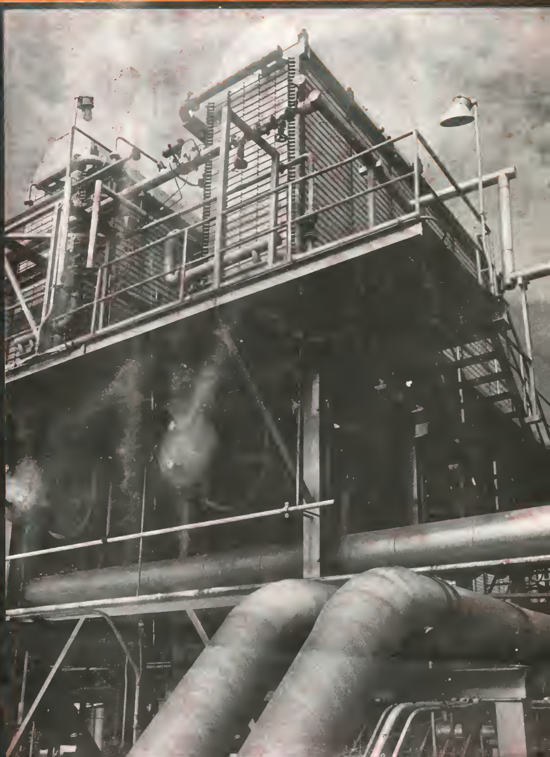
AÑA 11

9

NOVEMBER 1980

skol & komunidat

SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA SIMAR

Aquanova a frakasá barbaramente, pag. 1

✱

Internationaal Vrouwenkongres in Kopenhagen, pag. 8

✱

E raport di K.W.G., pag. 9

✱

Jaarvergadering '80: hoopgevend, pag. 11

✱

Bibliotheekcommissie bestond 5 jaar, pag. 12

✱

Algun anotashon tokante komishonnan di mayor, pag. 15

✱

Bij de foto:

Pueblo Arubano ta "proefkonijn" di Aquanova

redaktie: j. j. coutinho, a. vrolijk, m. winklaar, w. richardson, v. wever, c. tromp, u. lim-a-po, r. oomen en h. oplaat - *redaktie-adres:* kantoor simar, sabana blanco 36 - *bank:* a.b.n., banknr. v. 31.47.886 - *layout en fotografie:* r. de graaff - *drukker:* v.a.d. - *abonnementen:* ned. antillen naf. 19,— per jaar, nederland naf. 19,— per jaar (zeepost), luchtpost naf. 32,— per jaar, overige landen naf. 20,— per jr. *simar, sindikato di maestronan di aruba,* sabana blanco 36, p.o.b. 582, oranjestad, tel. 24219 - *bestuur:* madonna stephens,

skol

aña 11 - no. 9 - november 1980

voorzitter, carla kelkboom, sekretaris, henk weustink, penningmeester, veronica paul, 2e sekretaris, mercedes van der hans-orman, 2e penningmeester. *sekretaresse kantoor:* mevr. f. alexander - *vergaderplaats:* sabana blanco 36, tel. 24219, simarleden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen - *banken:* banco barclays antiliano v-224-1, algemene bank nederland 31.47.886, *nieuwe leden:* kunnen iedere dag opgegeven worden op het kantoor, sabana blanco 36

Un bistaso den e "raport" traha dor di un funshonario halto di W.E.B.

AQUANOVA a frakasá barbaramente

& komunidat

sindikato di maestronan di aruba

& komunidat

1. INTRODUKSHON

Sr. R. Bakish pa di dos biaha a persuadimi di duna un lektura na un di su kursonan di desalinashon na St. Croix.
Pasobra ku ela pidimi pa papia riba nos ekstenshonnan nobo basá riba e sistema nobo di Aquanova i pa motibo ku Aquanova no a presentá su mes ainda na e mundo internashonal di desalinashon, mi a hasi mi best pa envolvé un representante di Aquanova den esaki.
Promé lo mi kontestá un pregunta ku a yega di wordu hasí na nos varios biaha: *Kon por ta posibel ku un isla ku ta depende kompletamente di desalinashon di awa di lama por skohe un sistema nobo ku no a wordu prubá niun kaminda ainda, ku ta traha ku materialnan tambe ku ta relativamente nobo den e kampo di desalinashon, pa ekstendé su fasilidatnan? (esaki ta un pregunta ku nos tambe ta hasi nos mes, red.).*
Despues di esaki lo mi trata na splika e atrakshon di e proyekto di Aquanova pa nos propositonan.
Tambe un par di topiko a wordu shohí pa klarifiká nos lucha ku e proyekto di Aquanova durante e konstrukshon di e prome dos unidatnan grandi.
Por ultimo lo mi chek si nos soñonan a bira realidat despues ku e di dos unidat a pasa su "performance test".

2. E PRESESO DI BIRA UN PROEFKONIJN

2.1. *E nesisidat pa finansiamento i su konsekuensianan*

Ounke ku dos unidat di 6000 meter kubiko pa dia kada uno a wordu añadí na e planta di awa na dec. 1970 i okt. 1971 respektivamente, ya den e promé lunanan di 1973 a bira obvio ku un ampliashon di e planta tabata nesesario.
Durante 1973 nos a kompilá tur informashon relashoná ku e ampliamento aki i pa final di nov. 1973 un "dossier" bon dokumentá pa ekstenshon di e planta ku dos unidat di 8000 meter kubiko pa dia kada uno a wordu presentá na gobierno insular.
Na final di feb. 1974 esaki a wordu mandá Hulanda pa e gobierno hulandes. Manera kustumber e gobierno hulandes a envolvé ekspertonan hulandes pa evaluá e proyekto. Den e kaso spesífiko aki dos eksperto a haya e "dossier" pa evaluá.

Probablemente pa mustra kon eksperto nan ta, kada un di nan tabatin nan propio pronóstikonan, kualnan tabata desviá for di esun di nos! (De Nederlandse experts weten het weer beter. E mentalidat paternalista aki kada bes nos ta topa kuné atrobe. I lo mas pió ta ku nos ta aseptá esaki komo normal! red.).
Esaki a kompliká e tumamento di desishon pa e outoridatnan hulandes.
Un eksperto tabata konvensí ku un uni-

Hopi noš por a tende ultimamente di e proyekto di Aquanova.
Deputado de Kort poko tempo pasá a benta kulpa di e "no-kumplimento-di-aquanova-na-e-ekspektativanan", pa un parti riba lomba di e teknikonan di WEB. E ultimonan aki na nan turno a reakshoná fuertemente, mustrando ku nan ta liber di kalke kulpa. No mas ku dialuna 10 di november ultimo den amigoe dos ingeniero hulandes empleá na Aquanova ta gaba e planta aki ku mas no tin!
E realidat ta leu di esaki. Tur hende ta trata na skonde e berdat. Nos lo demostrá den e sigiente kiko berdaderamente ta pasando ku nos awa di bebe. Gobierno insular a hinka un kantidat di plaka di pueblo den e proyekto aki sin ta sigur ku e planta aki lo duna e resultadonan sperá, komo ku e planta aki no a yega di wordu trahá na ningun parti di mundo ainda. Ku otro palabra e gobierno di Aruba a haya ta bon pa pone e pueblo na disposishon di Aquanova komo "proefkonijn".
Kon un gobierno ku ta pretende di ta yama su mes responsabel, ku ta bisa di ta luchando pa e pueblo su libertat, di otro banda por bendé na un preis asina barata ku e B.V. di Aquanova?
Ta bon konosí kon kompaníanan tanto di aki komo di afó ta logra haya proyektonan: e konosido mesa i e loke ta pasa bou di dje tur hende konosé i tur e profeshonalnan ku tin di habér ku e parti aki di destahonan pa proyektonan di gobierno (of mihor dicho pa e pueblo i ku e plaka DI pueblo) sá i hopi biaha ta konta nos di e korupshon aki, ku ta forma parti kaba di e "sistema".
E problema aki, ta ku no ta posibel pa haya prueba di e echonan aki. Echo ta i ta keda ku den e kaso aki di Aquanova nos pueblo a wordu kohí un kabes abou masha formal dor di Aquanova B.V. ku nos gobierno insular komo kómplise.
Tempo ku e proyekto aki a bin Aruba Roland Laclé tabata diputado. Ta esei mes nos ta kere ku ta e motibo ku ela wordu deportá pa Hulanda unda ku e no ta mira ni tende mas di e kabai di Troya ku ela trese Aruba.
Nos a logra pone man riba un sorto di raport den forma di un lektura. E "raport" aki ta duna nos un bon idea di kiko ta pasando ku e proyekto aki i a wordu trahá dor di un di e funkshonarionan top den WEB, un persona pues hopi serka di e kandela. Komo ku e ta na ingles, nos a disidí di tradusié pa asina hasié mas aksesible pa nos pueblo. Naturalmente nos ta laga e partinan demasiado tekniko afó. Tambe nos ta publiká huntu ku e artikulo aki un karta di e wnd. hoofd van dienst di WEB; e karta aki lo papia pa su mes.

The Aquanova Project

presented at Theory and Practice of desalination 1980, St. Croix, U.S. Virgin Islands, July 14 - Aug. 1, 1980.
E "raport" aki ta kunsa ku un introdukshon ku nos ta haya basta interesante pa kual motibo nos ta tresé tambe.

E pueblo Arubano ta "proefkonijn" di Aquanova

dat di 8000 m3/dia no tabata funshoná satisfaktoriamente mirando e eksperensia mundialmente ku e unidatnan MSF. Hunto ku e pronostiko aki e eksperto aki a yega na e konklushon ku dos unidat nobo di 6000 m3/dia tabata mas ku sufusiente.
E di dos eksperto a sostené nos petishon pa finansiamento di dos unidat MSF di 8000 m3/dia kada un, kompletamente.
Na Hulanda tur eksperto hulandes a diskutí e problema; e outoridatnan a pidi mas informashon i pa final di nov. 1974 e desishon tabata:
— E gobierno hulandes lo finansiá unikamente un unidat di 8000 m3/dia pa reemplasá e bieunan.
— Si Aruba kier un ekstenshon mas aleu, e mes mester buska finansiamente na otro kaminda.

2.2. *Preparashon di e spesifikashonnan pa e "bid" i su komplikashonnan*

Wardando riba e desishon di e finansiamento nos tabata preparando e spesifikashonnan pa e "bid".
Normalmente nos no ta envolvé un konsehero pa e asuntonan aki. Den e kaso aki tabatin un konsehero hulandes kaba na WEB pa otro propositonan. Nos a yega na un akuerdo ku e konsehero aki lo asistí nos ku e trabou aki. Durante e promé mitá di 1975 hopi alternativa di finansiamento di e dos unidat a wordu studiá i diskutí.
Pa nov. 1975 e spesifikashonnan modifiká tabata kla.
Debí na e envolvimento di e konsehero (hulandes, red.) den e diskushonnan, tabata lóhiko ku un firma hulandes lo tin e mihó chens pa bira en "bid"-do potenshal den kaso ku e di dos set di spesifikashonnan di "bid" wordu uzá.
Pero tur es tempo un relashon a krese (??, red.) ku Aquanova B.V. i esaki a trese un kambio repentino den tur kos i a mandé den ful un otro direkshon: **WEB komo proefkonijn pa e sistema di Aquanova!!**

(Naturalmente ku e mener aki no kier bisa e berdadero motibonan dikon Aquanova a wordu tresí aden. Mientras ku tur kos tabata kla pa tene un destaho pa entréga di e unidatnan nobo pa WEB, unidatnan MSF ku ya ta probá kaba ku nan ta traha satisfaktoriamente, Aquanova B.V. ta aparese i repentinamente esaki no ta bai dor mas. Aquanova ta wordu tumá pa ekstendé nos planta di awa. Aquanova ku no tabatin ningun klase di eksperensia ku nan unidatnan CFE den praktika i ku tabata buskando un proefkonijn pa test nan proyekto. Nos por yama esaki un desishon na benefisio di e pueblo? Of na benefisio di ken(nan) e tabata? red.).

3. E PROYEKTO DI AQUANOVA

3.1. *E Pilot Plant*

Na jan. 1975 nos a haya bishita di e representantenan di Aquanova B.V. pa introdusí na nos nan "evaporadornan "flash" kontolá nobo (CFE).
Despues di a hasi sufisiente eksperimento riba eskala di laboratorio nan kier a operá un "pilot plant" den e mundo real di desalinashon.
E bentahanan lo tabata (despues na final nos lo ripara ku tur loke ta sigi aki bou ta soñonan ku no a bira realidat, red.):
— menos konsumo di energía;
— dimenshonnan mas chikito di e "stage"-nan;
— menos invershon;
— uzo di materialnan ku no ta koi koroshon of materialnan menos korosivo (plastik i "legering"-nan di aluminio);
— lo no tin problema di "upscaling";
— manteneshon mas fasil dor di uzo di modulonan identiko.
E promé propósito tabata konsistí di instalashon di 3 unidat di 250 m3/dia kada un sin ningun kosto pa Aruba.
WEB lo mester a suministrá vapor (steam), energía eléktriko, asido sulfuriko i aire instrumentario.

Te asina leu ku e kostonan no eksedé a gastonan normal di WEB, WEB lo por a haya e awa destilá sin pago di niun banda. Si e kostonan di operashon resultá mas halto Aquanova lo mester paga e diferensia. Durante e promé dos añanan, dos eksperto di Aquanova lo mester kondusí e eksperimentonan i durante e di dos aña WEB lo mester manda e rekortnan di operashon pa Aquanova. Despues di dos aña WEB lo tin opshon pa tuma e unidatnan over si of no.
(Hopi bunita promesa i kondishonnan pero kualnan niun di nan a wordu kumplí dor di Aquanova, nos pregunta grandi ta: Aquanova berdaderamente a paga e diferensianan? red.).
Ounke ku tabata e intenshon ku e pilot plant lo a kunsa drei na mart 1976, ela dura te mart 1977 promé ku ela start...
Despues di diferente modifikashonnan e unidat (dos di 500 m3/dia en bes di tres di 250 m3/dia) a kunsa operá na juli 1977.
Entre juli 1977 i april 1978 e pilot plant tabata mas bahá ku e tabata den operashon i e konsumo di utilidatnan tabata hopi halto en komparashon ku e awa ku e tabata produsí.
(Aki pues di imediato gobierno di Aruba mester a hasi uzo di e klousula ku ta hinká den e kontrat i no kumpra e plantanan grandi mas di Aquanova. Mesora mester a pasa pa kumpra e unidatnan MSF ku nos ta kustumbrá kaba kuné. Pero hasta den e fase aki kaminda e proyekto a faya bárbaramente e gobierno insular a haya ta bon pa kontinuá den negoshi ku Aquanova i hasta a kumpra e unidatnan grandi sin ku e pilot plant a wordu hetest mes! ta kiko lo tabata e motibonan pa sigi tog? red.).

3.2. *E Unidat di 500 m3/dia*

Komo ku e pilot plant tabata un frakaso i ku ya tabatin un kontrat firmá pa entrega di unidatnan grandi (kon por ta posibel ??? red.), Aquanova a instalá un unidat di 500 m3/dia pa demostrá ku nan sistema no tabata un frakaso kompleto (mas despues ta resultá ku ta asina mes e ta, red.) i pa parsialmente kompensá e eskasés di awa na Aruba. Esaki komo ku WEB no a haya e 1000 m3/dia for di e pilot plant (manera tabata wordu sperá) i tambe pa si akaso e unidat grandi no wordu entregá na tempo.
E unidat di 500 m3/dia tabata funshoná, entre april 1978 i december 1978.
E konsumo di utilidatnan tabata poko halto dimás (nos ta mira aki ku e funshonario halto di WEB aki atrobe tin masha miedo di kima su dede i ta masha kouteloso ku su ekspreshonnan, red.).

3.3. *E proyekto grandi*

Segun ya a wordu bisá anteriormente nos por a haya finansiamento di e gobierno hulandes pa un unidat di 8000 m3/dia i nos mes mester a mira kon pa yega na manera pa finansiamento di e di dos unidat.
Den e fase aki Aquanova a hasi un proposishon atraktivo:
E oferta aki tabata posibel basa riba lo sigiente:
a. "Legering"-nan di aluminio i plastiknan reforsá ku fiberglas lo wordu uzá en bes di stal karboniko i "legering"-nan di nikel ku koper. Asina ta ku e invershon total na e momento ei lo tabata mas o menos 15% mas abou ku pa e unidatnan MSF.
b. E gobierno hulandes ta inkliná pa subsidiá firmanan ku lo promové i garantisá empleo na Hulanda pa períodonan largo.
c. Aquanova lo no inkalkulá un ganashi den e proyekto aki. Den su totalidat Aruba mester a paga mas o menos 60% di e preis ku e ta paga pa dos unidat di 8000 m3/dia kada uno i risibí kuatro unidat CFE (sistema di Aquanova) kada un.
d. Aquanova a garantisá e materialnan ku no ta wordu uzá usualmente den desalinashon pa e promé 10 añanan.
e. Manteneshon mas fasil di e unidat di 4000 m3/dia pasobra e ta konsistí di 8 modulo idéntiko. Un parti di e unidat por wordu bahá pa manteneshon, mientras e resto ta sigi operá (hopi nechi promesá i "luchtkastelen" pero realidat ta hopi diferente, red.).
Pa final di 1975 un kontrat a wordu fir-

má entre Aquanova i Aruba (mihor dicho e *gobierno insular* di Aruba, red.) pa entrega di e 4 unidatnan di 4000 m3/dia kada uno. E tempo di entrega a wordu kumbiní komo lo sigiente: jan. 1978-okt. 1978 - juli 1979 - april 1980. (Manera tur hende sa Aquanova ta hopi atrasá riba e skedule aki, no sobra e sistema riba su mes no ta sirbi, sino hasta lat nan ta entregá nan, ku tur e konsekuensianan ku esaki ta trese kuné; esaki nos lo mira mas aleu, red.).

4. "THE GREAT PRETENDERS ARE FIRST OFFENDERS"

Ta normal ku e proménan ku kometé un delito lo por konta di antemano riba un sentensia mas kompasivo, dependiendo di e delito ku a wordu kometí.

E echo kaba ku nos a aseptá e risiko di un sistema di evaporashon nobo ku materialnan relativamente nobo den e kampo di desalinashon, ya kaba tabata un trato preferenshal pa ku Aquanova, den e sentido di e ehempel aki riba. Fuera di esaki nan a haya un "stepping stone" ideal pa drenta e mundo di desalinashon.

Aquanova ta parti di un konglomerashon di agensianan di negoshi. Pues pa Aquanova generá plaka ta e kos mas importante i evaporashon di awa di lamá ta un mal nesesario pa yega na dje. Mientras pa nos evaporashon di awa di lamá ta un medio pa generá awa di bebe, un echo di bida o morto!

Nos mester ta sigur ku unidatnan nobo tin e posibilidatnan pa operá sin ningun problema, ku nan ta traha efisiente i ku nan lo no faya pa un periodo largo. Den e kaso spesial aki 10 aña a wordu aseptá komo un temporada rasonabel.

Awor si abo a kere ku nos tambe semper a haya e trato preferenshal aki serka Aquanova meskos ku nos a duna nan, bo ta kiboká.

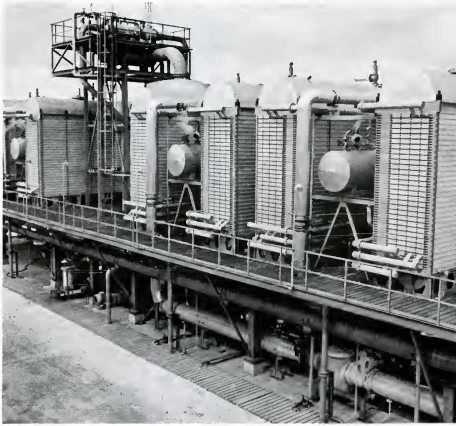
Nos mester a lucha pa por logra ku práktika ingeniero drechi wordu apliká. Si bo bishitá nos fasilidatnan i bo mira poko kos straño ront di un planta sumamente moderno, esaki ta pasobra nos no a logra semper di transferí e teknología di un isla sub-desaroyá pa un di un país sobre-desaroyá.

Bo mester tene na mente ku e kontrat pa e proyekto grandi a wordu firmá promé ku e pilot plant a wordu instalá!

(Aki atrobe nos ta mira ku tin algo ku no ta "klop". Kon bo por firma un kontrat pa entrega di unidatnan CFE grandi, di 4000 m3/dia kada uno, siendo ku e sistema aki nunka no a wordu purbá ainda. I nos gobierno ni sikiera a warda pa mira kon e pilot plant lo bai traha pa despues a base di e resultadonan di esaki firma un kontrat si of no. Manera nos a mira anteriormente e pilot plant a faya barbaramente, i si a warda te e ora ku e pilot plant aki tabata den funshon nos pueblo lo ta librá awor aki di tur e doló di kabesnan ku nos ta den awor aki. Nos ta ripití i insistí ku manera e kosnan a bai ront di e firmamento di kontrat ku Aquanova no ta "normal", e tin un holo malo kuné ku ta mustra den direkshon di e konosido mesa i e loke ta pasa bou di dje, red.).

Despues di esaki e funshonario halto aki di WEB kende ta na palabra den e raport aki ta bin ku diferente ehempel, hopi tekniko por sierto, di unda e fayonan ta sintá den e proyekto Aquanova. Nos lo no bai den detayes riba tur, solamente esnan mas interesante i komprendibel nos lo relatá:

— **E kantidat di "stage"-nan.** Segun nos (e teknikonan arubano den WEB), komo ku e **kantidat** di e "stage"-nan no ta ba-

lansá, esaki ta trese kuné ku e dos unidatnan grandi no por operá na e optimum diseñá i kapasidat kalkulá. (Esaki ta un di e foutnan ku ta den práktika bo ta haya sa, i no ta husto ku nos pueblo mester paga pé, red.).

— **E komportashon di "legering"-nan di aluminio.**

"Legering"-nan di aluminio por wordu uzá pa desalinashon, basta bo yega na e esun adekuado pa bo por uzé den práktika. Ta asina ku den e pilot plant kaba partinan (tubonan) di aluminio tabata haya burako den menos ku un aña.

Den e promé unidat grandi (kumprá dor di gobierno! red.) e tubonan di sierto parti den e planta a kunsa koi koroshon **den menos ku mitá aña di operashon!!** Aquanova ta pensa ku esaki ta debí na e fayonan den konstrukshon di e tubonan i ku glorinashon lo ta e uniko remedi.

(Ku e frase aki e mener aki ta laga s
na kla ku e sí no ta kere ku e solushon
ta asina fasil . . . red.).

Fuera di e problemanan ku e "stag
nan i tubonan tin mas problemanan, e
menshonánan i bai den detayes h
tekniko, nos lo djis pone nan riba un r

Problemanan den e **"Bottomless deae
tor"**:

— ku e "acid dosing";
— ku e "feedwater spray nozzles";
— ku e "internal coating of the deae
tor";
— ku e "external insulation of the de
rator".

E sigiente ta hopi interesante pa
pueblo:

Problemanan di awa bruin (red wa
problems). (Aki nos lo bai haya sá e b
dadero motibo pakiko e awa di no
bira asina sushi i fís, red.).

Den e sistema di desalinashon di awa
lamá e tratamento ku ta bin despues
e awa wordu produsí i e distribushon
awa, lo por reis problemanan di a
bruin si e porsentahe di salo den e a
produsí ta demasiado halto (mas ku 1
ppm).

Esaki ta e kaso ora ku e unidatnan M
no ta wordu bahá regularmente pa
spekshon general i manteneshon.

Pasobra ku WEB ta e **UNIKO** fuente
awa riba nos isla, nos mester a sko
entre entregá awa di 200-250 ppm (
lubidá ku ya ku 100 ppm e awa ta b
bruin, red.) lokual tabata permisibel
di punto di bista di salubridat of no e
tregá awa at all; e "choice" tabata

vio: entregá awa bruin mes. No semper e produkshon di awa i e demanda pa awa tabata den balansa ku otro, den algun período awa mester a wordu importá (lesa e karta mandá dor di e waarnemend hoofd van dienst di WEB pa B.C. tokante e problema aki, red.).
Naturalmente lo bo kier puntra kiko esaki tin di hasi ku e proyekto di Aquanova?
Wel, e pilot plant kasi no a produsí awa mes, e unidat di 500 m3/dia a alkansá solamente 70% di su kapasidat kalkulá ora e tabata funshonando bon (eta mas bahá ku e ta funshoná, red.).
E promé unidat grandi a drenta den operashon un par di luna atrasá i su promedio di produkshon mas halto tabata 80% di e kapasidat kalkulá.
Durante 1979 e tabata drei ront di 65% i e di dos unidat grandi tambe a wordu entregá demasiado lat.
Dor di e tardansa i produkshon abou aki, e unidatnan eksistente (MSF) mester a wordu mantení den operashon sin ku por a hasi e trabounan di manteneshon nesesario riba nan, ku tur e konsekuensianan fatal ku esaki ta trese kuné.
Aki nos ta haya e motibo klave anto pakiko nos awa ta asina sushi. Dor di ku Aquanova a faya pa entregá su plantanan na tempo i dor di ku e plantanan aki no ta produsí loke tabata wordu sperá di nan, e plantanan eksistente MSF mester a sigi traha sin por a baha nan pa hasi nan limpi etc.
No ta manera minister Yarzagaray kier a bin hasi nos kere ku ta kambio den sirkulashon den e tubonan ta kousa esaki, ni tampoko manera den pasado deputado Roland Laclé kier a hasi nos kere ku ta pa motibo di tubonan bieu den instalashon di nos kasnan esaki tabata sosodé. Aquanova i su porkeria a kousa tur e problemanan aktual ku nos awa, si a buska dos unidat MSF na 1976 awe nos lo no tin ningun problema, i lo nos por a sigi gaba ku nos awa mas limpi di mundo . . . red.

5. SOÑONAN I REALIDAT

Bou di e titulo aki e funshonario halto aki di WEB ta analisá loke Aquanova a primintí dia nan a bin i loke en realidat nan a logra:

5.1. *Invershon mas abou*

Pa e unidatnan riba nan mes e invershon ta mas abou ku e otronan. Pero e invershon total (nesesario pa pone e unidatnan drei) mes ta mas halto ku e 60% ku Aquanova a primintí den parágrafo 3.3. a, b i c, si nos konsiderá algun kostonan ku a bin aserka durante e operashon manera:
— importashon di awa;
— e konsumo ekstra di energía di e pilot plant i e unidat di 500 m3/dia;
— e material ekstra i trabou ekstra pa e promé dos unidatnan grandi;
— e material ekstra i kostonan di overtime pa mantené e unidatnan eksistente drèi;
— e kosto di operashon inekonomiko di e 5 "submerged tubes multieffect evaporators".
Kada m3 ku e evaporadornan aki produsí, i nan ta den "full swing" ainda, ta kosta 25-30 cent mas ku ora e wordu produsí dor di unidatnan MSF of CFE. **No lubidá ku e kuatro unidatnan CFE lo mester ta den operashon pa medio 1980 i ku solamente e promé dosnan ta instalá aktualmente.**

5.2. *Menos konsumo di energia*

Ta difisil pa hasi un komparashon pasobra e konsumo di utilidatnan no a wordu mará na e desaroyonan nobo despues di e krisis di energia di 1973, pero ku nos unidatnan MSF eksistente.
Nos spesifikashonnan di "bid" di 1975 a pidi 52 kcal/kg di awa i Aquanova a garantisá 53 kcal/kg di awa.
Pa e motibo aki nos a pone e sigiente sifranan di e "performance test"-nan banda di otro, pa asina nos por kompará nan. E diferensianan ta marginal.

	(unidatnan na WEB) MSF (1970/1971)	(Aquanova) CFE (1980)
rated capacity:	6000 m3/d	4000 m3/d
test capacity:	1 - 6163 m3/d	—
	2 - 6208 m3/d	3772 m3/d
heating steam:	59 kcal/kg water	55,4 kcal/kg water
	ca. 247 MJ/1000 kg water	ca. 232 MJ/1000 kg water
ejector steam:	780 kg/h	820 kg/h
	ca. 14 MJ/1000 kg water	ca. 16 MJ/1000 kg water
electric power:	2,7 kWh/m3 water	3,9 kWh/m3 water
	ca. 10 MJ/1000 kg water	ca. 14,5 MJ/1000 kg water
total energy:	271 MJ/1000 kg water	262,5 MJ/1000 kg water

For di e komparashon aki nos por dedusí klaramento ku e unidatnan MFS ku nos a bin ta uzando pa basta tempo kaba ta mas produktiva i a lo largo tog mas barata, red.

5.3. *E fasilidat pa mantene*

Ta berdat ku ta posibel pa tene un parti di e unidat ta drei mientras ku e resto ta bou manteneshon.
Pero ta hopi prematuro pa bisa ku e manteneshon di un modulo riba su mes ta mas fasil ku manteneshon di e evaporadornan MSF.

KONKLUSHON

Den e región aki e término "mundo real" parse tin simpatía di tur hende. Den nos mundo real konsiderashonnan polítiko-finansiero tabata mucho mas importante ku evaluashonnan tekniko-ekonómiko.

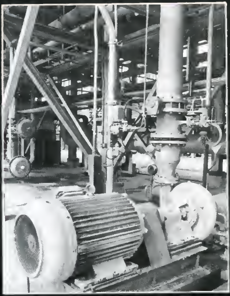
Ta pesei mes den e raport aki di e proyekto di Aquanova sin ku nos mes por a yuda, materianan no-tekniko a haya mas énfasis.

TE AKI E RAPORT

Mucho mas nos no por añadí na e raport aki. E tabata hopi kla. Aki aya hopi kouteloso pero esei ta komprendibel mirando e posishon di esun ku a skirbié.
Talves pa e "insider"nan e informashonnan ku a ser tresí den e raport aki no ta nada sensashonal, pero pa nos ku ta aki afó sigur ku si.
Mucho komentario nos no tin mas komo ku nos no por a kontené nos mes i mientras nos tabata tradusiendo e raport nos a duna komentario mesora na unda esaki tabata nesesario. Nos a kombersá ku algun tekniko di WEB tambe, i nos a ripará ku nan tin masha miedo di duna informashon. Un kos ku nos por a logra saka for di nan ku tur kos ront di Aquanova ta "top-secret". Solamente e trabou rutinario nan tin mag di hasi, e trabou "inside" mes, e trabou klave, ta dos ingeniero makamba di Aquanova SO ta yega na dje. Ningun hende di afó ta haya sa kiko eksaktamente a faya ora algo pasa ku e plantanan. Tambe ta asina ku piesanan i partinan di e planta ku faya ta wordu destruí i kimá bou strikto sekreto. E trahadónan ta sinti ku hopi misterio ta wordu bordá ront di e plantanan di Aquanova.
E motibo di tanto sekresía ta fasil: E proyekto di Aquanova ta un frakaso kompleto i ni Aquanova ni gobierno insular kier pa esaki sali na kla.
E pregunta ta keda awor si nos gobierno tin idea di rekonosé su fout manera un gobierno ku eskrupulo i si nan lo pone Aquanova paga pa e gastonan ekstra ku nan a kousa. I kiko lo bai hasi pa drecha e situashon di nos awa?
Finalmente nos kier a sugerí nos lektornan pa lesa e karta mandá dor di e hefe interino di WEB pa bestuurscollege, esaki ta ilustrá e drama di Aquanova un tiki mas . . .

E karta aan het bestuurscollege van het eilandgebied Aruba, alhier sept, 17, 1980

Invoer van water door Lago t.g.v. moeilijkheden met de Aquanova plants

Plant no. 9

Ingevolge de vele ad hoc afspraken met Aquanova B.V., zoals o.a. laatstelijk bij memorandum of understanding van 28 april 1980 vastgelegd, om het Aquanova projekt, ondanks de vele ondervonden moeilijkheden na het totaal mislukken van de pilotplant in 1977 tot een goed einde proberen te brengen, is de eerste grote Aquanova plant, **plant no. 9, per 22 jani 1980 afgezet.**

Op dat moment maakte de plant, die 4000 m3/dag water behoorde te maken slechts 1400 m3/dag. Het afzetten was nodig om de plant in goede conditie te brengen, zodat per eind oktober 1980 een z.g. performance test uitgevoerd kon worden. In principe lag het in de bedoeling om de plant tweemaal gedurende twee weken in zijn geheel stil te zetten en wel aan het begin en aan het eind van de ombouwperiode, die op ca. drieeneenhalve maand was gepland.

Gezien de vele tegenvallers bij het onderhoud nadat de plant ca. anderhalf jaar heeft gedraaid, lukte het pas op 24 juli 1980 om de plant weer op de lijn te krijgen. Hoewel toen drievierde van de plant in gebruik was genomen, produceerde het slechts 600-750 m3/dag *en wel niet van industriekwaliteit.*

Vanwege het late weer opstarten van plant no. 9 teerden zowel WEB als Lago in óp de respectievelijke watervoorraden. Lago kondigde toen al aan, dat, gezien hun produktieplanning, zij water moesten invoeren om gedurende de periode medio september/medio oktober op volle kapaciteit te kunnen draaien.

Er werd besloten om plant no. 9 per 30 juli 1980 weer af te zetten om naar lekke koelwaterpijpen in de modules te zoeken, zodat de plant met de twee door Aquanova opnieuw opgestapelde modulen *alleen water van industriekwaliteit zou kunnen maken.* Bij het onderzoek naar lekke pijpen bleef het koelwater bijstaan. Achteraf redenerend kan het daardoor gekomen zijn, dat de deaeratorbed uit elkaar gevallen is. Immers er gaat dan zeewater via de mixcondensor naar de wastewatertrench. Dit zou vacuum in de deaerator kunnen veroorzaken, zelfs al zou het vacuumsysteem niet bijstaan. Bij het openen van een van de make-up afsluiters kan water, lucht of een water/lucht mengsel met grote snelheid in tegenovergestelde richting van onderaan de deaerator worden ingezogen. Door dit voorval moest de hele deaeratorinhoud uit de deaerator worden gehaald en na reparatie van de supports er weer in worden gedaan.

Door het ontbreken van screens in de voedingswateruitlaat van de deaerator moesten vele leidingen, niet alleen de make-upleiding, maar alle leidingen, die op de een of andere manier met elkaar in verbinding staan, van pallringen worden ontdaan.

Ondanks het flushen en doorblazen van deze leidingen bleken de pallringen toch ergens achter te blijven.

Dit alles had tot gevolg, dat de plant pas op 18 augustus 1980 weer op de lijn kwam met een produktie van 600-800 m3/dag en **weer niet van industriekwaliteit.**

Daar de pallringen speciaal in het gedeelte van unit 4, de modules, die reeds door Aquanova gerevideerd waren, accumuleerden heeft men de brine recirculation pomp een paar keer open moeten maken om er pallringen uit te halen.

Op 27 augustus 1980 ging unit 4 pas op de lijn, maar één van de twee modules produceerde zout water. Bij het doormeten bleek de fout bovenin te zitten.

Op 29 augustus werd de unit weer afgezet. In de nozzlebakken werden stukjes pallringen, door de pomp stukgeslagen, gevonden.

Op 2 september 1980 werd unit 4 weer opgestart, maar is nog niet in optimale conditie en het geproduceerde water is wel van de juiste kwaliteit, maar niet voldoende in kwantiteit. De tweede gerevideerde unit zal pas op 11 of 12 september 1980 waarschijnlijk op de lijn komen.

Plant no. 10

Op 5 augustus 1980 begonnen de problemen met plant no. 10. Bij het doormeten bleken de modules 5 en 8 zout te zijn. Bij unit 3, modulen 5 en 6, zijn er problemen met de flow. Bij verlagen van de flow wordt moduul 5 beter, maar de problemen blijven.

Op 8 augustus 1980 begint een pijpstomp op de hood van moduul 5 te lekken. Er wordt getracht om dit lek te dichten op 10 augustus 1980. Nog steeds zijn de modules 5 en 8 aan de zoute kant.

Op 11 augustus 1980 wordt unit 3 op interne recirculatie gezet en de modules 5 en 8 worden doorgemeten. Moduul 5 is helemaal bovenin zout: voorbarige conclusie van Aquanova is, dat de nozzlebakken stuk zijn. Moduul 8 is onderin zout: hoogstwaarschijnlijk een lekke koelwaterpijp.

Op 12 augustus 1980 werd unit 3 afgezet voor de nodige controle. Zie memo Aquanova. Bij inspektie blijkt, dat de nozzlebakken van moduul 5 onaange-

tast zijn. Daarentegen was een aluminiumpijp gecorrodeerd. Ook die van moduul 6 vertoonde corrosieverschijnselen. Er werd een begin gemaakt met de reparatie hiervan.

Op 13 augustus 1980 was er een vrij ernstige storing op het bedrijf. Als gevolg daarvan werd de deaerator gedeeltelijk beschadigd en moest hersteld worden. Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om van alle modules de leiding no. 1 te controleren. Deze bleken alle in meer of mindere mate gecorrodeerd te zijn. Redenen: het roestvrijstalen filter vormde tesamen met de aluminium pijp en het zeewater een galvanische cel (batterij) waarbij het aluminium corrodeert.
Bij één van de vier brine heaters was pijpstuk no. 4 flink gecorrodeerd. Moduul 8 werd op lekke pijpen getest en men vond er drie stuks.
Na het uitvoeren van enkele reparaties was het op 14 augustus 1980 's avonds zover, dat de plant weer opgestart kon worden met twee units, terwijl de twee andere units buiten bedrijf bleven voor verdere reparaties. Tijdens het opstarten werd de deaerator weer beschadigd en wel in dezelfde mate als bij plant no. 9. Na de reparatie van de deaerator heeft het vrij lang geduurd voordat de leidingen vrij waren van pallringen.

Op 23 augustus in de vroege ochtenduren ging plant no. 10 voor de helft op de lijn. Op 26 augustus 1980 in de late namiddag ging nog een kwart op de lijn. De provisorische reparatie van het gecorrodeerde pijpstuk van de brineheater ging niet goed. Na het vinden van een nieuw pijpstuk werd dit definitief gerepareerd. Deze laatste unit kwam op 30 augustus 1980 op de lijn. Plant no. 10 produceert nu ca. 3000 m3/dag van industriekwaliteit.
Bij twee modules is pijpstuk no. 2 gaan lekken. Maar iedere unit (1/4 van de plant) moet voor ca. anderhalve week uit bedrijf voor reparaties van de gecorrodeerde aluminium pijpstukken.

Waterlevering aan Lago

Na de storing op 13 augustus 1980 is de waterlevering aan Lago drastisch verminderd. Pas na 23 augustus 1980 is de levering langzaamaan opgevoerd tot het huidige peil van ca. 6400 m3/dag.
Toen ondergetekende op 13 augustus 1980 de schade zag, heeft hij Lago O.K.

Wegens onvoldoende waterlevering moest Lago water invoeren. *(vervolg op pag. 10)*

Shame and scandal

The relief pitcher came
in at the end of the game
Only one pitch and he lost the game
Got all the blame

Everyone shouted: bloody shame
No one remembered who started the damned game
Forgotten were all the errors, past balls,
wild pitches, sacrifices and suicide plays
during the course of the game.

Bellis Peronnis

Ku e poesía aki e autor a trata di pinta e tristo papel ku Efraim de Kort mester tuma komo deputado di WEB, mientras ku esun ku a kunsa kuné mes, Roland Laclé, ta trankil di dje na Hulanda, red.

INGEZONDEN

REAKTIE op artikel van Werkgroep Vrouwenzaken

Groningen, 28 oktober '80

Artikel "Opgericht Werkgroep Vrouwenzaken". Citaat: "Over de tenachterstelling van vrouwelijke leerkrachten en (werkende) vrouwen in het algemeen bleek zo'n behoefte aan informatie, diskussie en aktie, dat genoemde werkgroep werd opgericht".

Bij de "doelstellingen" e.v. lees ik:

punt 3) "akties ondernemen om de positie van vrouwelijke **werkers** *— ook buiten het onderwijs — te verbeteren".*

Ik zou graag willen weten of jullie met vrouwelijke **werkers** *alleen bedoelen: buitenshuis werkende vrouwen. Immers, als dat zo is, bevestigen jullie het stereotiepe beeld dat huisvrouwen dan niet-*

Ook huisvrouwen behoren tot het gilde van de werkende vrouwen.

werkende vrouwen zouden zijn. Als jullie met deze benaming ook huisvrouwen bedoelen, dan is het okee. Maar als jullie binnen jullie doelstellingen (ik kan me voorstellen trouwens, dat die niet al te ruim kunnen zijn) je alleen richt op buitenshuis werkende vrouwen (om wat voor reden dan ook) dan is de term "vrouwen in loondienst" mijns inziens hier meer op zijn plaats.

Dit is niet bedoeld als kritiek maar meer als een aanbeveling van mijn kant om de discriminatie ook in het taalgebruik te vermijden.

Verder wilde ik jullie laten weten dat hier in Groningen groepen van Antilliaanse vrouwen zijn opgericht. Het zou erg leuk zijn als jullie ons op de hoogte zouden kunnen houden van bepaalde ontwikkelingen (misschien via informatiemateriaal). Bij voorbaat dank voor jullie medewerking.

Ik wens jullie (bestuur en werkgroep) veel sterkte in jullie werk en strijd.

Hartelijke groetjes,

Ini Statia, Avondsterlaan 96
9742 KD, Groningen.

Intern[...] Vrouwe[...] in Kop[...]

Grace Maduro [...] kwamen ons[...]

Op deze pagina's [...]

Mexico 1975: Op het door de Verenigde Naties geinspireerde Internationale Vrouwencongres wordt het Internationale Jaar van de Vrouw uitgeroepen. Tevens wordt daar besloten om gedurende het komende decenium een Wereldactieplan ter bevordering van de sociale positie van de vrouw uit te voeren.

Halverwege dat decenium, dat van 1976 tot 1985 loopt, werd een evaluatiecongres gepland, dat in juli dit jaar in Kopenhagen gehouden werd.

In Mexico werden de verschillende regeringen verzocht, een bureau in hun landen op te richten ter positieverbetering van de vrouw. In Kopenhagen zouden de vorderingen van die gouvernementele bureaux worden bekeken.

Tegelijkertijd werd daar ook een congres gehouden voor andere, niet gouvernementele vrouwenorganisaties, waar vrouwen uit de hele wereld elkaar zouden ontmoeten om over hun gezamenlijke problemen contact op te nemen.

Het evaluatiecongres van Kopenhagen van de officiele regeringsbureaux luidde: *gelijkheid, ontwikkeling en vrede,* die van de diverse vrouwenbewegingen: *onderwijs, werkgelegenheid, gezondheidszorg, abortus en teenage zwangerschap.*

In Nederland, dat in Mexico aanwezig was geweest, was gedurende een jaar een voorbereidende commissie aan het werk, die naar Kopenhagen zou gaan. Omdat de Antilliaanse regering niet zelfstandig bij de Verenigde Naties is vertegenwoordigd, hadden de Antillen een eigen afdeling in de Nederlandse delegatie naar Kopenhagen.

Wel is in 1977 te Curacao het bureau Welzijnszorg, afdeling verbetering sociale positie van de vrouw opgericht, waar een twaalftal personen werken. Op Aruba hebben we een dependance, een éénmansbureau, ondergebracht bij het Bureau Cultuur en Opvoeding, waar Rudolf Jansen de vertegenwoordiger van Aruba is. Een decentralisatie wordt bekeken, vertelde Xiamara Rojer, die als maatschappelijk werkster te Curacao sedert 1978 verbonden is aan genoemd bureau.

Xiomara Rojer werd als vertegenwoordigster van de Antillen toegevoegd aan de Nederlandse delegatie. Toen bleek dat ook een viertal Antilliaanse vrouwen van verschillende vrouwenverenigingen (één van Aruba, ook vrouwen van de bovenwinden) konden gaan naar het niet-gouvernementele congres, daarbij financieel geholpen door de Sticusa.

Grace Maduro, van de vrouwenvereniging Camelia, hoorde een maand voor het congres dat zij door loting, voor Aruba was aangewezen.

De internationale pers besteedde veel aandacht aan het gebeuren in Kopenhagen, maar op de Antillen kregen we daarover met uitzondering van wat verwarde berichten, weinig te horen. Daarom nodigde de Werkgroep Vrouwenzaken van de Simar de dames Maduro en Rojer uit, om over hun ervaring daargings verslag uit te brengen.

Dit gebeurde op 26 september j.l. voor eendertigtal belangstellenden.

Grace Maduro besprak de gedachtenwisseling tussen de zeer gevarieerde groepen uit de verschillende landen, waar aandacht werd besteed aan de kwaliteit van onderwijs voor meisjes versus dat voor jongens, de conditionering van de vrouw, de problematiek van zwangere leerlingen, werkgelegenheid voor schoolverlaters. Het was een vermoeiende, bijzonder waardevolle brainstorming.

Xiomara Rojer vertelde dat er op haar bureau een rapport over de vorderingen in de verbetering van de positie van de vrouw op de Antillen was samengesteld. Dit op het verzoek van de Nederlandse delegatie. De bedoeling van dat rapport was uitsluitend om als achtergrondinformatie te dienen. Zou zij in Kopenhagen het woord gevoerd willen hebben, dan zou dit aan de Nederlandse delegatie moeten worden gevraagd en door hen goedgekeurd moeten zijn. (Zoals bekend was in 1975 de handelingsbekwaamheid van de vrouw gesanctioneerd, maar onze positie is verder niet veel daardoor veranderd).

Dat het betrokken rapport nooit in de open-

tionaal nkongres nhagen

n Xiomara Rojer erover vertellen

verslag van die avond

baarheid zou worden gebracht, was door de betrokken minister niet begrepen, waarover nogal wat deining ontstond. Na afloop van het congres werd het hem alsnog duidelijk gemaakt. Dat de betrokken minister zich niet helemaal happy zal voelen over het resultaat van het Congres, geheel los van het rapport, wordt later begrijpelijker.

Hadden de twee Congressen zich in Kopenhagen uitsluitend gehouden aan de oorspronkelijke thema's *Gelijkheid, ontwikkeling en vrede*, dan waren ze ordelijker verlopen.

Het bleek evenwel dat er thema's bijgevoegd waren: *onderwijs, apartheid en gezondheid.* Nu begonnen door de bijgevoegde items, de apartheid in Zuid-Afrika en de positie van de Palestijnse vrouwen binnen en buiten de bezette gebieden, de andere items te overheersen.

Toch bleek wel, dat er in veel landen, vooral in de Derde Wereldlanden geen enkele vooruitgang in de positie van de vrouw was te bemerken. Soms zelfs was er sprake van achteruitgang, vooral waar het industrialisatie betrof, waardoor vrouwen hun werk verloren hadden.

Op een vraag uit de zaal, welk land het meest geavanceerd was, luidde het antwoord dat het leek dat Cuba dat was: vrouwen zijn in alle functies daar vertegenwoordigd.

Positieve ervaringen en gevolgen voor de Antillen: de gelegde contacten in de regio: Jamaica, Barbados, Trinidad, Santo Domingo. Er bestaat een regionaal actieplan, waarmee de Antillen zich de laatste jaren actief inlaten. Men probeert betrekkingen aan te knopen.

Het probleem is, dat er hier nog nooit een onderzoek is geweest naar de positie van de vrouw. In 1978 probeerde men zo'n onderzoek naar de quality of life van de Antilliaanse vrouw. Het is niet doorgegaan om financiele redenen.

Toch was er op het Kopenhaags Congres een hoogtepunt: van de 72 participerende landen, tekende 20 landen het Verdrag tegen discriminatie van de vrouw.

Dit Verdrag houdt in: 1. gelijk loon voor gelijkwaardige arbeid; 2. gelijke onderwijskansen; 3. ontslagverbod bij huwelijk of zwangerschap. (N.B.: in Nederland is punt 3 op 15 maart 1980 al in de wet vastgelegd!).

Met andere woorden: de Antillen, als afdeling van de Nederlandse delegatie hebben dit verdrag gesanctioneerd! Nu moet de Antilliaanse regering aandacht aan dit verdrag besteden. Discriminerende wetten zullen nietig verklaard moeten worden.

Wat betreft de knelpunten: apartheid en de PLO, onthield Nederland en dus ook de Antillen, zich van stemming. Men redeneerde: politiek mag niet overheersen.

Na de lezing van de dames Maduro en Rojer kwamen diverse vragen over the quality of life van de Antilliaanse vrouw naar voren. Men merkte op, dat het werk van de vrouw wordt ondergewaardeerd. Dat er procentueel meer meisjes dan jongens op Aruba doorstromen naar hoger beroepsonderwijs. Men achtte deelarbeid bij tewerkstelling noodzakelijk.

Wij, op Aruba, zijn lid van de Verenigde Naties via Nederland. Dat wij aan Nederland verplicht waren om spreektijd te vragen, indien we dat wensten, is absurd. De Antillen hebben zich hierin gewoon laten overdonderen. Nederland zou een speech houden in de plenaire vergadering over Nederland en het Koninkrijk. Vandaar ons rapport, dat uitsluitend als feedback zou dienen. Meer niet.

Het belang van de lezing voor onze positie als vrouw en de intensiteit waarmee gediscussieerd werd daarna, zijn voor de Werkgroep Vrouwenzaken aanleiding geweest om een serie lezingen in dit kader te plannen. Wij hopen hiermee een bezinning over onze positie als vrouw en de daaraan verbonden konsekwenties op gang te brengen.

Daarom is er op 30 oktober een lezing geweest over Ley pa un, ley pa tur door mevr. Mirjam Robbers.

WERKGROEP VROUWENZAKEN

E Raport di K.W.G.

Poko poko algun notisia ta yegando e pueblo tokante e raport di K.W.G. i kon! No ta esnan primeramente responsabel pa e raport ku ta bin splika nos e kontenido di e raport. Lubida! Nos tin ku depende di esfuersonan admirabel manera di e programa "Ban konbersa" kaminda nan ta trata di splika nos kon kos ta pará ku nos futuro.

I no bin bisa nos ku e programanan di gobierno i di e partidonan politiko na radio i televishon tin algo di haber ku dunamento di informashon na e pueblo. Nos no por kompronde dikon nan mes no ta fada di e demagogia ku kual nan ta suta e pueblo kada biaha atrobe den e programanan ei.

Nos ta kontento ku e pueblo mes a bai chek kon kos ta pará ku e kontenido di e raport ya menshoná, algo ku e responsabelnan pa e raport, esta tur e partidonan politiko di Aruba, bon mirá mester a hasi (bai splika e pueblo). Pero komo ku e partidonan aki te ainda no a yega na e nivel di politika madurá i ta keda hunga wega ku otro, nos no mag di spera di haya mas informashon for di nan. Ta hopi tristu ku un pueblo, bayendo pa su independensia, ta haya su mes konfrontá ku politikonan di asina poko kaliber, na un momento ku e pueblo ta drenta un epoka nobo i masha importante.

Ta kende por bisa nos unda nos ta bai? Ta kiko ta warda nos, riba nivel ekonomiko, sosial, politiko i kultural, ora nos drente independensia?

E raport di K.W.G. tin ku duna nos un idea! I ta ken a traha e raport? E mesun politikonan ku nunka a logra di duna un vershon komun di nos futuro. I di kiko e raport ta trata? Nos futuro!

Pa esnan ku ainda no tin un idea di lokual ta pará den e raport di K.W.G. i ku ainda kier bai lesé, prepara bo mes pa un kantidat di palabranan i formulanan bashí, ya ku tur e hungadornan di e wega politiko no kier pa nan "punto di bista" wordu ekskluí. Pesei masha hopi mester keda "vaag" i bo ta topa palabranan na granel ku por nifika mil i un kos. Ta pa motibo ku politikonan a hinka nan mes den e Grupo di Trabao di Reino ku nos ta haya nos mes konfronta ku un raport kaminda nan ta blo purba di komplasé otro ku formulanan di awa. I tur esaki pasó no ta ekspertonan so tin den e K.W.G. (manera e intento tawata den prinsipio) pero tambe politikonan! Awor e pueblo por bai wak pa su mes kiko e resultado ta. E pueblo mes tin ku "ontcijfer" ta kiko ta keda meskos i kiko ta bai kambia i dikón e tin ku kambia!

Den e proksimo numero di Skol i Komunidat nos lo bin bek riba e raport aki i nos lo trata di saka e puntonan prinsipal di e raport pa asina pueblo mes por husga ku tin hopi boroto pa . . .

GRAWATA

Daniel ta asina fiel na su lider ku e ta kana ront ku su marka bou di su boka.

✱

Diario a sali net riba e dia despues di todos los defuntos. Hasta pa su propio dia e korant aki ta lat. Lo e por wanta te e proksimo todos los santos? For di awor aki kaba nos a kumpra un krans pa nan.

✱

Verklaarde een lid van een schoolbestuur: "Het is bijna ondoenlijk om een inventaris te maken van het leerlingenaantal per 1 aug. 1981". Onze vraag: "worden er tegenwoordig kinderen van 6 jaar geboren?"

Bij een feestavond van een jubilerende school, feliciteerde mej. Bareño de school vanwege het feit dat zij geheel ge-ARUBANISEERD is. Het hoofd van de school dankte op zijn beurt de handel, die toen het B.C. niet daartoe bereid gevonden werd, de kosten van de feestavond voor zijn rekening had genomen. Kunnen we onszelf nu gelukkig prijzen met een NIET geheel ge-arubaniseerde handel?

✱

Despues di 27 aña bailando horopo na Venezuela, Jossy ta lansa su mes komo direktor di e uniko matutino netamente arubano . . . (??)

✱

Pobro Jossy, kada bes ku e lesa grawata e ta ranka tur e kabeinan for di den su nanishi. Trankilo Jo, trankilo . . .

Aquanova plants . . .

(vervolg van pag. 7)

gegeven voor de import van één schip water. Vanwege haar policy heeft Lago meteen drie scheepsladingen besteld. Daar er geen uitzicht was voor de levering van grote hoeveelheden om de mindere levering in te halen, heeft ondergetekende dit later ook geakkordeerd. Over augustus 1980 werd 70.800 m3 water te weinig geleverd, wat ongeveer overeenkomt met de eerste drie scheepsladingen.

Op basis van de huidige levering ad 6400 m3/dag zal over september ca. 39.000 m3 te weinig geleverd worden. *Daarbij moet gerekend worden op de mogelijke storingen in de waterproduktie, zodat zelfs de huidige levering niet gegarandeerd kan worden.* Daarom heeft ondergetekende de import van nog twee scheepsladingen geakkordeerd.

Kontakten met gedeputeerde WEB

Reeds op 13 augustus 1980 is aan de Gedeputeerde gevraagd om zich persoonlijk op de hoogte te komen stellen.

Op 15 augustus 's avonds hebben administrateur Tromp en ondergetekende de Gedeputeerde thuis opgezocht en hem op de hoogte gebracht van de problemen.

Op zaterdag 16 augustus heeft de Gedeputeerde zich persoonlijk op de hoogte gesteld van de zich voordoende problemen met de Aquanova plants.

Op maandag 25 augustus hebben Tromp en ondergetekende de Gedeputeerde op kantoor opgezocht. *Aan de Gedeputeerde zijn de kopieen over invoer van water door Lago in februari 1980 overhandigd.* Tevens is de Gedeputeerde verteld over de intenties tot invoer van water in augustus en september 1980.

Verzoek

Gezien bovenstaande uiteenzetting moge ik Uw College verzoeken het Hoofd WEB te machtigen om eventuele kosten verbonden aan voornoemde import van water met Lago te verrekenen zoals in het verleden reeds gebeurd is. **Tevens verzoek ik Uw College om te laten onderzoeken in hoeverre Aquanova aansprakelijk kan worden gesteld.**

Water- en Energiebedrijf
Hoofd van Dienst, wnd.

Na ongeveer 10 jaar:

Voorlopige verklaringen worden eindelijk definitief!

9 oktober 1980

In het verleden zijn aan geslaagde eindexamenkandidaten van de opleidingsscholen voor onderwijzend personeel voorlopige verklaringen en voorlopige puntenlijsten uitgereikt.

Nu de Landsverordening voortgezet onderwijs (P.B. 1979, no. 29) in werking is getreden, wil ik voor deze categorie van aktebezitters een definitief model voor de akte van bekwaamheid en een voor de puntenlijst vaststellen, die in de plaats van de voorlopige verklaringen en puntenlijsten komen.

Deze modellen zijn in bijlage opgenomen. Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de afdelingen van het Departement van Onderwijs. Het is gewenst bij het inwisselen van voorlopige verklaringen en puntenlijsten de volgende procedure in acht te nemen.

De bezitters van bovengenoemde stukken leveren deze in bij de directeur van de school, waaraan zij hun opleiding hebben gevolgd. Deze verifieert de gegevens en vult de akte van bekwaamheid en de puntenlijst in. Na datering en ondertekening door de directeur, zendt hij alle stukken aan de inspecteur van het onderwijs, belast met het toezicht op de school. De inspecteur ondertekent de akte van bekwaamheid en de puntenlijst en zendt deze terug naar de directeur. De inspecteur draagt tevens zorg voor vernietiging van de voorlopige verklaring en de voorlopige puntenlijst. De directeur zendt de akte en de puntenlijst aan de betrokkene, die de akte ondertekent. (Gehuwde vrouwen dienen de akte van bekwaamheid te ondertekenen met hun meisjesnaam).

De Minister van Onderwijs,
w.g. J. P. VEERIS.

Jaarvergadering '80: hoopgevend

"Was 't nou werkelijk nodig geweest om zo'n boekwerk van verslagen te maken voor alle 468 leden, terwijl nauwelijks 10% daarvan hier vanavond aanwezig is?", vroeg een lid tijdens de algemene jaarvergadering op 30 oktober j.l.

Afgezien van het feit dat elk lid recht heeft op deze verslagen, of hij nou komt of niet, is het antwoord dat van de bestuurstafel kwam hoopgevend voor de continuiteit van de Simar en tevens kenmerkend voor het realisme van dit bestuur: "Wij verbazen ons echt niet zo over deze opkomst".

Natuurlijk zou het fijn geweest zijn met 100 of nog meer leden, maar het had daarop bij voorbaat al niet gerekend; slechts ongeveer 20 stoelen bleven onbezet op het plein achter het kantoor. Deze 'met-beide-benen-op-de-grond-visie' heeft het hen ook mogelijk gemaakt de afgelopen twee jaren, na de ernstige bestuurscrisis van 77/78, zonder kleerscheuren door te komen.

Dat 't hebben van deze houding niet inhoudt, dat 't hen 'voor de rest ook allemaal niets kan schelen', heeft u kunnen opmaken uit de indrukwekkende lijst van vergaderingen en verdere bezigheden, die in het verslag was opgenomen. Op het inhoudelijke beleid van het hoofdbestuur kwamen dan ook praktisch geen op- en aanmerkingen tijdens de vergadering. Het bestuur leidde hieruit terecht af, dat het op de ingeslagen weg kon voortgaan. Daarnaast is het van plan om in het komende jaar de interne versterking van de bond centraal te stellen. In het werkplan (blz. 22 van het 'boekwerk') wordt dit nader uitgewerkt.

Aan de interne versterking van het hoofdbestuur zélf werd reeds ter vergadering een en ander gedaan: er kwam een 6e bestuurslid bij! De leden waren zo aangenaam verrast dat voorgesteld en besloten werd hem bij acclamatie te kiezen.

Laten we hopen dat deze positieve geluiden ook gehoord worden door leden die de afgelopen jaren afhaakten en 'aspirant'-leden, die geen lid werden vanwege het 'zinkend schip-syndroom'.

De vergadering had verder een zeer rustig en tamelijk vlot verloop, om 23.30 werd er gesloten. Een twintigtal mensen vond dat wat ál te vroeg en 't was daarom dat de lichten bleven branden en de stemmen schalden tot in de kleine uurtjes. (De voorzittershamer was toen echter wel verwisseld met de gitaar).

Een selektie uit de op de jaarvergadering behandelde punten:

— *Het nieuwe indexeringsplan.* Vijf-C is geelimineerd en een nieuw systeem is er nog niet. De S.E.R. gaat daar aan werken, maar uiteraard hebben wij ook een vinger(tje) in de pap. Het bestuur zal over deze problematiek binnenkort een ledenvergadering organiseren.

— Het plan van het B.C. om 2 *verplichte 'werkmiddagen'* voor de leerkrachten in te stellen. Het idee komt voort uit onvrede die men heeft met de houding van sommige leerkrachten, die kennelijk hun taak misverstaan. Wij vinden: doe dáár iets aan en laat niet alle leerkrachten er voor 'boeten'. De besprekingen hierover (in de 'Onderwijscontactcommissie') zijn echter nog in een beginstadium.

— *Vrije dagen bij examen:* Het B.C. en ook het D.v.O. zijn ervóór om in plaats van twee dagen (waarop men volgens het L.M.A. recht heeft), één dag vrijaf te geven voor een examen. Ook hierover zijn we nog niet uitgepraat.

— *Tip:* bewaar kopieën van uw declaraties i.v.m. ziektekosten (trouwens ook van andere stukken, zoals brieven aan het schoolbestuur en het B.C.), want 't komt de laatste tijd wel eens voor, dat er op 'mysterieuze' wijze iets verdwijnt. De (meestal) nadelige gevolgen zijn dan voor u.

— *De kascommissie* heeft zeer conscientieus haar werk gedaan en het bestuur uitgebreid geadviseerd (zie jaarverslag). De commissie (P. Pronk en M. Laclé) kreeg een luid applaus van de aanwezigen. De nieuwe commissie bestaat uit: J. Thönissen, J. Groot en Q. Maduro.

— De volgende *obligaties zijn uitgeloot* dit jaar: no.'s 003, 007, 011, 013, 015, 020, 028, 032, 037, 046 en 064. Bezit u één of meer van deze nummers, dan krijgt u, op vertoon ervan, f. 100,— plus de rente van de Simar terug. Ook de rente alleen (f. 7,50) kan geïnd worden. U moet daarvoor het betreffende couponnetje afknippen en tonen op het kantoor. Hebt u nog helemaal géén obligatie? Ook daarvoor kunt u terecht op het kantoor.

— *Bestuursverkiezing:* de 5 zittende bestuursleden werden bij acclamatie herkozen en dezelfde procedure werd ook gevolgd bij de verkiezing van het zesde H.B.-lid, de heer A. Oduber. (De heer Oduber is werkzaam bij de C. Terzano M.T.S. sinds 1979. Voordien heeft hij gewerkt bij 'een bekende gloeilampenfabriek in het zuiden van Nederland'. Bovendien — en dat is voor ons belangrijker — is hij lid van de ondernemingsraad van die fabriek geweest. Wij wensen hem vanaf deze plaats veel succes in het hoofdbestuur).

— Over de rol van de Simar in de *Raadscommissie Onafhankelijkheid* en over het rapport van de Koninkrijkswerkgroep (K.W.G.) zal binnenkort een ledenvergadering worden gehouden.

Bibliotheek-commissie bestond 5 jaar

"Wat doen jullie nou eigenlijk?" "Wanneer zijn jullie nou eindelijk eens klaar?" "Wat is jullie doel?" enz. enz. Vragen van dit allooi werden vaak gesteld aan de bibliotheekcommissie in de afgelopen jaren door de vaste bezoekers van het (oude) VLA/SIMAR-kantoor.
Ook wij, redaktieleden, die dikwijls bijeenkwamen op dezelfde dag als de bibliotheekcommissie, kunnen ons herinneren dit soort vragen herhaaldelijk gesteld te hebben. Eén van de antwoorden die we steevast kregen, was: "Ons doel is om te blijven bestaan!" En hoewel we dat aanvankelijk maar een nietszeggend antwoord vonden, zijn we zo langzamerhand toch gaan beseffen, dat er een 'diepere zin' achter zat. 'Rustig aan, dan breekt 't lijntje niet', bedoelde men ermee, en zowaar: het is niet gebroken! De commissie is nl. één van de weinige (Skol i Komunidat en R.P.C.), die het al meer dan 5 jaar hebben volgehouden! Insiders weten, dat dit een hele prestatie is.
Omdat we nu toch eindelijk wel eens wat duidelijker antwoorden op bovenstaande vragen wilden en ook onze leden die niet frequent ons kantoor bezoeken op de hoogte wilden brengen van het bestaan en het werk van deze commissie, hebben we hen gevraagd het een en ander voor ons op papier te zetten. Hieronder volgt hun relaas.

Het begin

In april 1975 is de bibliotheekcommissie begonnen met haar werkzaamheden. In de diverse hoofdbesturen was al eens gepleit voor een dergelijke commissie, die dan vooral de reeds aanwezige boeken, tijdschriften en het andere documentatiemateriaal zou moeten gaan inventariseren en beheren en misschien zou zorgen voor aanvulling ervan. De directe 'stoot' tot de oprichting van onze commissie werd gegeven door de werkgroep 'Antillianisering', die al in '74 was gestart en zat te springen om boeken. (Zij hadden reeds bij de Sticusa een 30-tal boeken aangevraagd, maar toen na maanden wachten niets van hen werd vernomen, hebben wij de titels op eigen rekening besteld bij de boekhandel. Deze titels zitten nu dubbel in onze bibliotheek, want naderhand bleek dat Sticusa ons de gevraagde boeken wel had geschonken, maar dat het C.C.A. ze niet naar ons had doorgestuurd, omdat het betreffende verzoek niet via het C.C.A. was gedaan). Toen echter de commissie goed en wel was opgericht, was de werkgroep reeds een zachte dood gestorven.
Tijdens het eerste jaar van ons bestaan hebben we niet veel méér gedaan dan het verzamelen en opruimen van de 'rommel' die de VLA had. Al vóór het jaar om was, waren er van de 6 leden waarmee we begonnen, nog maar 2 over. Maar . . . we bleven bestaan!

Het echte begin

Het ging weer beter toen in '76 het toenmalige hoofdbestuur zorgde voor nieuw bloed: zowel door hun eigen inspiratie als door het introduceren van nieuwe leden. De 'kerngroep' bestond toen uit: Alba Robert, Tineke Pengel, Harry Oplaat, Francelien Nahar, Betty Ruiz en (wat later erbij gekomen(Joke Bouwmeester.
Toen begonnen we dus echt te werken. Allereerst werd de reeds verzamelde 'rommel' uitgezocht, gekaft en gekatalogiseerd. Dat laatste deden en doen we met behulp van het vereenvoudigde SISO-systeem. We maken gebruik van 11 hoofdrubrieken (Sociale wetenschappen, Arbeidsvraagstukken, Politiek, Economie, Rechtswetenschappen, Psychologie, Opvoeding, Onderwijs, Kleuteronderwijs, Basisonderwijs, Voortgezet onderwijs), die elk weer onderverdeeld zijn in een aantal subrubrieken.

Zo is bijv. de hoofdrubriek Soc. wetenschappen verdeeld in 7 subrubrieken:

01.1 Sociale wetenschappen - algemeen
01.2 Sociale en economische statistiek
01.3 Sociologie van het onderwijs
01.4 Sociale pedagogie - andragogie
01.5 Sociale filosofie - psychologie
01.6 Sociale geschiedenis
01.7 Sociale politiek en -wetgeving

Elk boek heeft dan een getal, dat bestaat uit drie nummers: eerst het nummer van de hoofdrubriek, dan het nummer van de subrubriek en tenslotte het boeknummer. Dat laatste is (bij ons) een toevallig nummer; op volgorde van binnenkomst).
Om het opzoeken voor de leden te vergemakkelijken, hebben we van elk boek 2 kaarten: een kaart volgens de rubriek-indeling en een kaart volgens de naam van de schrijver(s). Daarnaast komt er nog een gestencilde katalogus.

Dit lijkt een nogal overdreven opzet voor een betrekkelijk klein bibliotheekje als het onze. Door deskundigen is ons dit systeem echter aangeraden, omdat er dan geen kans is dat je ooit 'vastloopt'. Elke titel kan ergens ingepast worden en het systeem kan gemakkelijk uitgebreid worden indien nodig. Bovendien hadden wij indertijd het idee dat onze bibliotheek tegen 1980 zeker wel zodanig zou zijn uitgegroeid, dat zij dit sy-

steem zeker 'waardig' zou zijn.
Vooral ook omdat toen (in 1975) de Openbare Bibliotheek, wat 'onze' onderwerpen betreft, zeer slecht voorzien was, dachten we dat er onder de leden wel een grote behoefte zou zijn aan dit soort literatuur. Toen we echter in '76 aan alle commissies en besturen van de VLA een lijst toezonden waarop men de gewenste titels kon noteren, ontvingen we er slechts één terug! (Het boek moet 'aan de man gebracht worden', wisten we toen en hoewel we dit ook in onze doelstellingen hebben opgenomen sinds die ervaring, zijn we helaas tot op heden aan dit aspect niet toegekomen). We hebben toen, naar eigen inzicht, in 1977 een behoorlijke bestelling gedaan.
Over gebrek aan werk hadden we in 't geheel niet te klagen. Elke keer wanneer we dachten bijna klaar te zijn met kaften (dat is een rotwerk; met boeklon!) en katalogiseren, kwam uit een of andere doos of lade weer een partij te voorschijn die ook behandeld moest worden.

Harry Oplaat

Mirella ter Meulen-Wijngaarden

Diana Pieters-Gonzalez

Rafael Halley

Nota aan B.C.

Een onderdeel van onze doelstellingen was ook: samenwerken met de Openbare Bibliotheek van het Eilandgebied. Van de toenmalige directrice, mej. Laclé, kregen we veel medewerking en advies t.a.v. onze plannen. Op onze beurt hielpen wij met advies v.w.b. de aanschaf van nieuwe titels en — jammer genoeg, maar het moest, omdat er anders geen plaats was voor de nieuwe — de afschrijving van oude boeken.

Uit de gesprekken die wij hadden met de directie van de Openbare Bibliotheek kwam naar voren, dat men bepaald geen lof had voor het gevoerde beleid van het B.C. ten aanzien van bibliotheek en leeszaal. Wij hebben toen, nadat wij ons ook op breder terrein verdiept hadden in de problemen t.a.v. de literatuurvoorziening op Aruba, een nota opgesteld over het bibliotheekwezen alhier. Nadat deze nota was goedgekeurd door ons hoofdbestuur, is deze op 24 mei 1976 aan het B.C. gezonden.
Helaas is er van die zijde — zelfs na het herhaald opsturen van de nota een jaar later — nooit enige reaktie binnengekomen.

De aanbevelingen die wij in deze korte nota deden:

1. Er dient meer geld beschikbaar gesteld te worden voor de O.B.
2. Alle, of zoveel mogelijk, bestaande en verspreide 'onderwijsbibliotheken' dienen ondergebracht bij en beheerd te worden door de O.B.
3. Het beleid van het B.C. t.a.v. de O.B. dient een positieve wijziging te ondergaan; in die zin, dat er meer aandacht besteed wordt aan de specifieke problemen en behoeften van de O.B. in vergelijking met andere eilandsdiensten.
4. Het beleid van het B.C. t.a.v. de O.B. dient meet afgestemd te worden op de huidige behoeften van onze samenleving en dient tevens rekening te houden met de te verwachten toekomstige ontwikkelingen in onze gemeenschap.
5. Er dienen serieuze stappen te worden ondernomen om te zorgen, dat zo spoedig mogelijk voldoende bibliotheektechnisch geschoolde krachten aan de O.B. te werk gesteld kunnen worden.
6. Er dient in overweging genomen te worden of het niet beter, wenselijker is de O.B. te laten besturen door een stichting die gesubsidieerd wordt door het Eilandgebied.

Tevens ondersteunden wij in de nota het plan, om in de nieuwe bibliotheek te komen tot de inrichting van een schoolbibliotheek.

Contacten

Verschillende informatiecentra die werken op het gebied van onderwijs en vakbond, hebben we aangeschreven: CLAT, UNESCO, Freynet Beweging, SOF, CESO, ABOP, de afd. Dokumentatie van het Nederlandse Min. van O. en W., University of the West Indies en nog enkele. Van vele van deze organisaties ontvangen we geregeld — automatisch of op verzoek — informatie in de vorm van brochures, rapporten, literatuurlijsten, e.d. Het is ons helaas nog niet gelukt om dergelijke contacten te leggen in onze eigen regio. Wel hebben we, als uitvloeisel van het 'Zittenblijvencongres', enig materiaal uit Jamaica ontvangen.

78-'80: Stilstand

De hierboven beschreven aktiviteiten vonden allemaal plaats in de periode '75 t/m '77, onze meest produktieve periode dus. Medio '78 begon ook het einde in zicht te komen v.w.b. het kaften en katalogiseren van alle boeken. We begonnen toen aan de controle van ons werk en de samenstelling van de complete katalogus. Dit laatste restje werk hebben we echter tot op heden niet kunnen volbrengen. De commissie was in '79 geslonken tot 2 personen. Bovendien was al ons materiaal bij de verhuizing van het Simarkantoor in september '79 in dozen verpakt, waar het helaas nu nog in zit, want de ons door het hoofdbestuur beloofde bibliotheekruimte is nog niet ingericht. Het ziet er echter wel naar uit dat er nu 'schot' in komt. De bouwcommissie is momenteel bezig iemand te zoeken die de boekenrekken kan maken en installeren.

Mei '80: Nieuwe doelen

Ook in het commissiewerk zelf is er weer 'schot' gekomen gelukkig. Op initiatief namelijk van de onderwijscommissie van de Simar, is er in mei van dit jaar een bijeenkomst gehouden met de (overgebleven) leden van de bibliotheekcommissie, een hoofdbestuurslid en enkele geinteresseerden. Meer dan de helft van deze laatste groep is tot de commissie toegetreden, zodat we nu weer 'draaien' met een respectabel aantal van 7 leden.
De 'oude' doelstellingen van '76 werden weer van stal gehaald en opgepoetst en er werden enkele aan toegevoegd. De onderwijscommissie is van oordeel dat een wat bredere opzet van de bibliotheekcommissie wenselijk is, en dit komt dan ook tot uiting in onze nieuwe doelstellingen:
1. Binnen het raamwerk van pedagogisch-didactische doelstellingen van de Simar, de lees-, kijk- en luisterzin van de Arubaan te bevorderen, teneinde hem in staat te stellen waardevolle beslissingen te kunnen nemen v.w.b. de creatie, produktie en selectie van lees-, kijk- en luisterstof voor dit volk.
2. Het doen van en/of meewerken aan onderzoeken, die tot doel hebben: het lees-, kijk- en luistergedrag van de Arubaan en zeer in het bijzonder de Arubaanse jeugd, te analyseren en vanuit deze analyse planmatig en systematisch het volk te beinvloeden.
3. Het bewustmaken van het belang van lezen, luisteren en kijken voor de Arubaan

op weg naar de onafhankelijkheid.
4. Het toegankelijk maken van de lees-, luister- en kijkwereld voor de Arubaan in zijn 'edukashon permanente'.
5. Het actief tegengaan van alle belemmeringen bij het bereiken van de doelstellingen van de commissie.
6. Het meewerken aan iedere poging tot bundelen en coordineren van individuen zowel als groepen, die deze doelstellingen impliciet of expliciet nastreven.

Het is denkbaar dat deze doelstellingen nogal ambitieus gevonden worden; wij zien ze echter als 'nastrevenswaardig", als een raamwerk waarin onze toekomstige aktiviteiten zullen moeten passen.
We hebben de doelen ook 'vertaald' in een — uiteraard onvolledige — opsomming van middelen:

A. voor de leden:
   1. een Simar-bibliotheek;
   2. documentatiecentrum vakbondswezen (Aruba)
   3. abonnementen;
   4. congressen, workshops;
   5. contacten met buitenlandse documentatiecentra;
   6. lezingen;
   7. boekbesprekingen in Skol i Kom.
B. voor het publiek:
   1. bijdrage aan een moderne bibliotheek met 'pedagogisch verantwoorde' boeken;
   2. presentaties in buurtcentra;
   3. uitvoeringen door 'literatoren';
   4. propaganda (radio, t.v., pers).
C. voor de jeugd:
   1. schoolbibliotheek;
   2. mediacentra;
   3. bibliobus (geintegreerd in leerplan).

Prioriteiten

Als prioriteiten zien we voorlopig: 1. het laten functioneren van de Simarbibliotheek; 2. de samenwerking met de O.B.; 3. de propaganda voor het lezen; 4. voorbereidingen treffen voor mediacentra op Aruba.
We zijn inmiddels begonnen met no. 2 (met no. 1 kunnen we pas beginnen als de boekenrekken klaar zijn) en hebben reeds enkele vergaderingen gehad met de afdeling jeugdliteratuur en bibliobus van de O.B. Deze bijeenkomsten hebben geresulteerd in een eerste projekt: een poging om te komen tot een meer verantwoorde en (dus) aan het leesniveau en de interesse van onze kinderen aangepaste kategorisering van de boeken van de bibliobus. De leerkrachten zullen hierover binnenkort meer horen, maar we vragen nu al hun medewerking en advies i.v.m. dit projekt. (Trouwens: wie in het algemeen zijn/haar advies en/of medewerking wil geven aan onze commissie is steeds van harte welkon. We vergaderen 's woensdags van 3 tot 5 uur. U kunt ook contact opnemen met één van onze leden: Rafael Halley, Deanne Winklaar, Alba Maduro-Robert, Diana Pieters-Gonzalez, Tineke Pengel, Mirella ter Meulen-Wijngaarden en Harry Oplaat).
Wij zullen ons best doen u in 't vervolg via Skol i Komunidat op de hoogte te houden van ons werk en we hopen ook dat we u binnenkort zullen kunnen begroeten in het Simarkantoor, wanneer u — na 5 jaar! — toch eindelijk wel eens een boekje wilt komen lenen!

De bibliotheekcommissie in vergadering.

De Bibliotheek-commissie

P.S. Willen zij, die gedurende die 5 jaar al eens iets 'geleend' hebben, zo vriendelijk zijn dit vóór die tijd bij ons terug te bezorgen?

Algun anotashon tokante komishonnan di mayor

Papia di komishonnan di mayor básikamente kier men papia di e envolvimiento di e mayornan den e enseñansa di nan yiunan. Papiando den términonan general, nos por distinguí dos forma di envolvimiento di e mayornan den e enseñansa di nan yiunan:

a) e envolvimiento di kada mayor individual;
b) e envolvimiento kolektibo di e mayornan komo un gremio.

Ad. a: *E envolvimiento di kada mayor individual:*

Den temponan anterior, tempo ku skolnan komo tal no tabata eksistí ainda, e mayornan mes tabata pérkurá pa e edukashon di nan yiunan.

Pero a lo largo di historia e nesesidat di un edukashon mas spesialisá a krese i e mayornan progresivamente a delegá parti di nan tarea edukatibo na e instituto ku nos ta yama skol.

Eskema di e desaroyo di e instituto yamá skol:

a) Transmishon di konosementonan di maestro pa alumno den forma di aprendisahe (p.e. siña pa metslá serka un basmetslá).

b) Transmishon di konosementonan di índole mas teóriko di maestro pa alumno den forma oral (p.e. siña pa kurandero).

c) Transmishon di konosementonan di índole mas teóriko di maestro pa alumno hasiendo uzo di buki i otro material por eskrito:

1. maestronan privá ku ta duna les na kas mes (p.e. gouvernante),
2. skolnan privá, solamente na alkanse di e yiunan di e hendenan di plaka,
3. un sistema miksto: skol di plaka i skol pornada,
4. un sistema di enseñansa popular i gratuito.

Konklushon: enseñansa i skol progresivamente a bai hunga un rol mas importante tanto pa ku e komunidat en general, komo pa ku kada suidadano individual.

E sistema di enseñansa a bira progresivamente mas amplio; kompará ku antes mas mucha ta bai skol i pa mas tanto aña (eksploshon edukatibo).

Por bisa anto, ku e skolnan, komo institutonan spesialisá di formashon, a haya un tarea edukatibo hopi importante pa ku e muchanan, pero e tarea aki, semper ta keda komplementario na e tarea edukatibo di e mayornan mes. I ta pa esei mes, ningun mayor no por bisa, ku e edukashon di su yiunan ta e tarea di skol; edukashon ta algo ku ta kuminsá na kas i ora ku e mucha kuminsá bai skol ku su 4 aña, e tarea edukatibo di e mayornan no a kaba, al kontrario, e tarea aki ta haya un dimension aserka.

Di es manera aki nos a yega na e envolvimiento di kada mayor individual den e enseñansa di su yiunan. Formulá den terminonan general e envolvimiento aki basikamente ta nifiká: sostené i motivá e yiu den su papel di alumno di skol.

Nos por distinguí diferente aspekto na e tarea aki:

a) Un aspekto biológiko-médiko:
1. perkurá pa e mucha ta den bon salú;
2. e funkshonamento di e sentidonan: oído, bista, habla (aparatonan ouksiliar);

CHARLA di Ralf van Breet tení pa komishon di mayornan di Julianaschool

3. perkurá pa un bon diéta;
4. perkurá pa e mucha drumi na tempo.

b) Un aspekto material:
1. perkurá pa un lugá adekuá pa studio;
2. perkurá pa material di estudio (buki, skref, potlot, ets.);
3. perkurá pa transportashon adekuado, ets.

c) Un aspekto pedagógiko general:
1. e desaroyo di kurpa (weganan pa desaroyá e abilidat motris grueso fini);
2. e desaroyo di e sentidonan (siña wak bon, ets.);
3. e desaroyo di lenga (kombersá, buki, ets.);
4. e desaroyo di ekspreshon kreatibo (pinta, ets.);
5. e desaroyo di konosemento general (paseo, ets.);
6. e desaroyo di independensia (mimisa);
7. e desaroyo di e motivashon pa presta;
8. e formashon sosial (siña traha ku hende.

d) Un aspekto pedagógiko spesífiko:
1. mustra interes den e trabou di skol (puntra kon a bai);

2. yuda ku e tareanan di skol (kontrolá agenda);
3. bishitá skol pa keda na haltura (anochi di mayor);
4. krea un ambiente kondusivo na estudio (boroto den kas);
5. stimulá sin eksigí lo imposible, ets.

Basikamente esakinan ta tareanan di kada individual.

Pregunta: ki papel un komishon di mayor por hunga den esaki?

Difisilmente un komishon di mayor por tuma over e responsabilidat di kada mayor individual, tambe: tin basta mayor ku no ta gusta pa otro hende mete den e manera ku nan ta lanta nan yiunan.

Pa esei tarea di komishon di mayor lo mester enserá:

1. duna informashon: organisá programanan i anochinan informativo;
2. motivá otro mayornan via programa informativo i 'workshops';
3. ayudo di un pa otro: kresh, hometeachers, huiswerkbegeleiding.

Konklushon: un komishon di mayor por duna un man, pero e peso ta keda kai ariba kada mayor individualmente.

Ad. b: *E envolvimiento kolektibo di e mayornan komo un gremio:*

Manera a splika kaba: e mayornan ta delegá parti di nan atrea edukatibo na e instituto skol, pero moralmente i te na sierto haltura, tambe pa lei, e mayornan mes ta keda responsabel pa e edukashon di nan yiunan.

Pa esei mes: formulá den terminonan general, e envolvimiento kolektibo di e mayornan komo un gremio básikamente ta nifiká: sali na vanguardia di e interes di e yiunan den nan papel di alumno di skol. E manera pa hasi esaki ta: perkurá pa haya partisipashon

Julianaschool

den e asuntonan di enseñansa.
(Sideline: Inspraak = medeweten - medepraten - medebeslissen).
E diferente nivelnan ariba kua e mayornan lo mester buska partisipashon:
a) e nivel di Gobierno Sentral: Protokol Regering - VLC/VLA di Mart 1975.
Onderwijscommissie Ned. Ant.: organo konsultativo pa ku Gobierno Sentral.
Otro posibilidat di partisipashon:
art. 5 Landsverordening B.O.
art. 4 Landsverordening V.O.
art. 4 concept-Landsverordening K.O.
Algun tópiko di importansia ku ta kai bou di kompetensia di Gobierno Sentral:
1. idioma di instrukshon (introdukshon di Papiamento);
2. reglanan tokante e kurikulum (leerplan) i e orario di skol (lesrooster);
3. reglanan tokante e kontenido di e reglamento di skol;
4. reglanan tokante komishonnan di mayor.
Pa partisipá ariba e nivel di Gobierno Sentral lo ta nesesario pa:
1. bin na forma un federashon di komishonnan di mayor;
2. halsa e peritahe di mayornan pa loke ta toka asuntonan di enseñansa.

b) E nivel di Gobierno Insular: Akkoord Whitfield (welga di 1970/71).
Onderwijskontaktcommissie: organo konsultativo pa ku Gobierno Insular.

Algun tópiko di importansia ku ta kai bou di kompetensia di Gobierno Insular:
1. e kantidat di alumnonan pa kada maestro di skol;
2. fihamento di e sumanan di subsidio pa e gastonan di eksplotashon;
3. organisashon di transporte públiko i transporte eskolar;
4. fihamento di e dianan di vakansi (adaptashon na nos klima!)

Pa partisipá ariba e nivel di Gobierno Insular lo ta nesesario pa:
1. bin na forma un federashon di komishonnan di mayor;
2. halsa e peritahe di mayornan pa loke ta toka asuntonan di enseñansa.

c) E nivel di e direktivanan di skol: fundashon vs. asosiashon.
Fundashon: tendensia olikarkiko; lanta organo konsultativo (SKOA).
Asosiashon: mas demokrátiko: reunion general ta disidí.

Algun tópiko di importansia ku ta kai bou di kompetensia di direktiva di skol.
1. fihamento di kurikulum (leerplan) i orario di skol (lesrooster);
2. fihamento di e reglamento di skol;
3. asuntonan di personal: nombramento, translado, ets.

E mihor forma di partisipashon ariba e nivel di direktiva di skol ta ora ku e direktiva tin e forma legal di un asosiashon. Si e direktiva tin e forma legal di un fundashon mester yega na establesé un organo konsultativo.
Ta nesesario pa organisá tur e komishonnan di mayor ku ta kai bou di e mesun direktiva di skol i tambe lo mester halsa e peritahe di e mayornan pa loke ta toka asuntonan di enseñansa.
d) E nivel di kada skol apart: esaki ta e nivel mas evidente di partisipashon, komo ku e komishonnan di mayor generalmente tal ligá ku un sierto skol.
Tarea primordial: boga pa e interes di e alumnonan; posibel maneranan:
1. boga pa mehorashonnan tanto di indole material (edifisio), komo imaterial (ambiente);
2. partisipá den trahamento di
   - kurikulum i orario di skol;
   - reglamento di skol;
   - polítika di personal;
3. promové kontakto entre maestronan i mayor - i alumnonan;
4. organisá aktividatnan rekreativo i edukativo;
5. rekouda i pasa informashon tokante problemanan i deseonan.

En general: funkshoná komo e konekshon entre skol i kas.

e) E nivel di kada klas apart: mesun kos ta konta akinan, pero por bai un paso mas aleu i papia di e envolvimiento direkto den e proseso di enseñansa: yuda den klas:
- leesmoeders;
- les di handvaardigheid, ets.;
- huiswerkbegeleiding.

REMARKANAN FINAL:

Nos a aserká e asunto di komishonnan di mayor for di e ángulo di e envolvimiento di e mayornan den e enseñansa di nan yiunan. Nos a distinguí dos tipo di envolvimiento:
a) e envolvimiento di kada mayor individual;
b) e envolvimiento kolektivo di e mayornan komo un gremio.
E envolvimiento di kada mayor individual nos a definí komo: sostené i motivá e yiu den su papel di alumno di skol i den esaki nos a distinguí 4 aspekto:
a) un aspekto biológiko-médiko;
b) un aspekto material;
c) un aspekto pedagógiko general;
d) un aspekto pedagógiko spesífiko.

E envolvimiento kolektivo di e mayornan komo un gremio nos a definí komo: sali na vanguardia di e interes di e yiunan den nan papel di alumno di skol via di partisipashon den asuntonan di enseñansa i akinan nos a distinguí 5 nivel ariba kua mayornan lo mester partisipá:
a) e nivel di Gobierno Sentral;
b) e nivel di Gobierno Insular;
c) e nivel di e direktivanan di skol;
d) e nivel di kada skol apart;
e) e nivel di kada klas apart.

Tratando e dos tipo di envolvimiento di e mayornan den e enseñansa di nan yiunan, nos a splíká e un ke otro tokante e tareanan di komishonnan di mayor i mi kier a terminá ku algun remarka final tokante e fenómeno di komishonnan di mayor.
A base di e kombersashonnan ku e BNC a hiba ku e mayornan na e diferente islanan, por bisa ku en general e mayornan ta wak e nesesidat i e benefisio di komishonnan di mayor, pero pa nan no ta mucho kla, kon pa organisá un komishon di mayor, espesialmente pasobra no tin reglanan fiho tokante e tareanan di un komishon di mayor.

Ban wak kiko lei ta bisa:
Concept-Landsverordening KO art. 32 i 37.
Landsverordening BO art. 37 i 42.
Landsverordening VO art. 44 i 48.

Lei tampoko no ta mucho kla den e asunto aki, lo mester warda ariba e uitvoeringsbesluitnan.
Kiko por hasi por lo tanto:
1. perkurá ku pa e komishon més su tarea ta bon definí;
2. perkurá pa un bon entendimiento ku e maestronan;
3. perkurá pa kontinuidat den e komishon;
4. perkurá pa keda envolví e otro mayornan;
5. kuminsá halsa e peritahe di e mayornan den asuntonan di enseñansa;
6. kuminsá buska kontakto ku otro komishonnan i siña di otro;
7. kuminsá traha ariba e status legal di e komishon.

Korda ku lanta un komishon di mayor no ta difisil, e difisil ta pa poné funkshoná debidamente i mantené na bida, tambe ora ku e fundadornan no ta den mas.

R. v. BREET

GRAWATA

Despues ku Roland a forsa e puebio di Aruba den un aventura desastroso ku Aquanova, ela kore bai skonde na Hulanda; of ta su hefe a deporté Siberia?

✱

Na Aruba tin un agensia di notisia ku poko-poko kier monopolisá tur diario. E ta meskos ku e sekátnan, su tentákulonan ta trata di grap tur loke e mira. Monopolisashon di notisia no ta kontra libertat di prensa?

✱

Segun hopi "neerlandici" na Mavo e eksamen ku a wordu trahá aña pasá na Antias mes no ta sirbi: demasiado voidoende! E aña aki nan lo hasi nan best pa loke a pasa aña pasá no ripití su mes.

✱

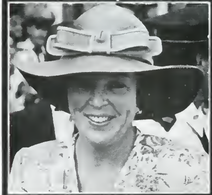
Awor ku Palm Beach Club a wordu bendí ku Concorde, e puebio ta wordu supliká pa karga pasenshi; un komishon a ser lantá pa studia kon pa traha un otro beach pa e puebio. Gobierno su wowo a kai kaba riba e barankanan di Malmok.

✱

Mientras e festivalnan di ranchera ta onmentá i marlachinan di charonan kampista ta sali for di tera manera pishi buriko, e tumba i e walsnan ta bira menos i menos. Ki dia nos lo stop di kopia i apresiá i desaroyá loke ta di nos mes?

✱

KOLMO: Riba un festival di watapana (21-10-'80), ku ta "supose" di trese NOS kultura i folklore pa e turistanan siñanan konosé, ta organisá un mano a mano entre dos mariachi! Algun turista a puntra nos si ta avion robes nan a subi pasobra nan kier a bin Aruba i aki ta resultá ku ta na Mexico nan ta . . .

Riba un pagina henté den Amigoe di 21-10-'80 Beatrix ta wordu supliká pa por fabor keda serka nos. Na Aruba ainda tin hende "oranjer dan den huize zeive". Wleeel!

✱

Nos no tin nada kontra ku nos ta risibi un hefe di estado (ounke e ta simbóliko) ku e honornan nesesario. Basta ku e no bira demasiado "hieienlikkerij" manera den e kaso di Beatrix.

✱

Mas planta di Aquanova bin aserka, mas sushi e awa bira, miho nan yamé Aquavieja numa . . .

Si bo ta interesá pa aboná riba e revista Skol i Komunidat, yena e formulario aki bou i mandé mas pronto posibel pa nos na e sigiente adres:

SKOL I KOMUNIDAT, REAUMURSTRAAT 2, ORANJESTAD, ARUBA

Nos ta suplikabo pa manda bo check huntu ku e formulario.
Tambe ta posibel pa depositá e suma riba nos kuenta bankario: A.B.N. nr. 31.47.886.

- ✂

Si, mi ta interesá pa aboná riba e revista Skol i Komunidat pa e prèis di:

☐ *Antiyas:* *NAf. 19,— pa 10 numero*
☐ *Hulanda:* *NAf. 19,— pa 10 numero (ku bapor), ku avion NAf. 32,—*
☐ *Otro paisnan:* *NAf. 20,— pa 10 numero*
(Por fabor, marke un x den loke ta aplikable pa bo).

NOMBER: . . . .

ADRES: . . . .

Por fabor, sea asina bon di NO manda paga via postwissel.

Adhuntu mi ta ☐ *manda un check*
☐ *depositá e suma riba boso kuenta bankario*

Firma . . . .